

Quan ni Internet serveix: les velles eines al servei dels nous productes

LLUÍS QUINTANA TRIAS
Universitat Autònoma de Barcelona
Lluís.Quintana@uab.cat

Opcions

 Imprimir Recomanar Citació Estadístiques <meta /> Similars

La darrera pel·lícula de Martin Scorsese, un documental sobre els Rolling Stones, duu un títol estrany: *Shine a Light* ("brilla una llum"). Els qui comencen a estudiar anglès (tants!, i ho hem fet tantes vegades!) saben que un verb ha de tenir abans un subjecte, excepte si és un imperatiu: la traducció doncs no és "brilla una llum" sinó "que brilli una llum", tot i que hi faltaria un signe d'exclamació. (Totes aquestes distincions no les fa, és clar, la distribuïdora de la pel·lícula: actualment, posar unes paraules en anglès en un anunci, o en un títol, i sense traduir, és una marca de distinció.) El títol prové d'una cançó homònima, que es troba al disc *Exile on Main Street* (1972), i la frase prové de la tornada de la cançó: "May the good Lord shine a light on you" (Que el bon Déu t'il·lumini [faci brillar una llum sobre teu]). Aquesta informació potser es troba al web oficial de la pel·lícula <<http://www.shinealightmovie.com/>>, on oficial vol dir que n'és autora i propietària la productora. Però, com sol passar, és una pàgina mal dissenyada: molta imatge i molt soroll per a no res; no hi ha manera de saber d'on ve el títol de la pel·lícula, i no val la pena perdre-hi el temps, perquè és molt més fàcil trobar-ho a l'entrada corresponent a la *Wikipedia* <[http://en.wikipedia.org/wiki/Shine_a_Light_\(film\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Shine_a_Light_(film))>. Si volem saber la lletra de la cançó (*lyrics* en anglès), podem anar a alguna pàgina com ara *Keno* <http://www.keno.org/stones_lyrics/shine_a_light.htm> que les contingui: n'hi ha unes quantes i solen ser força completes. Això confirma, d'altra banda, una mena de regla de ferro d'Internet, que diu que sempre és millor una pàgina amb subscripció que una de gratuïta; una de gratuïta però controlada (se sol usar l'anglicisme *moderada*), com la *Wikipedia*, que no pas una de gratuïta sense autoritat coneguda, i aquesta última, tot i feta amb menys recursos, no sempre és pitjor que una de comercial.

Un especialista (seguidor, fan...) dels Rolling Stones potser no necessita tanta recerca i reconeixerà la frase de seguida; però aquest mateix fan reconeixerà que "Shine a Light" no és una de les cançons més divulgades seves, ni *Exile on Main Street* és un dels discos més coneguts. Curiosament, a la pel·lícula, només se sent en els títols de crèdit; Scorsese sembla, doncs, haver fet una elecció estranya: hi tornarem.

D'altra banda, per als que ens agrada la música pop i rock dels anys seixanta i setanta, aquestes paraules *shine a light*, més que remetre'ns a la banda britànica, ens remeten a una d'americana: funcionen, en aquest cas, com a intertextualitat (de què parlava en un article anterior del *BiD*). Efectivament, el grup Creedence Clearwater Revival va treure, en el seu disc *Willy and the Poor Boys* (1969), una cançó, "The Midnight Special", la tornada de la qual feia: "Let the Midnight Special shine a light on me" (Que l'Especial de mitjanit m'il·lumini), en què aquest *Special* es referia a un tren nocturn. En el disc *Willy and the Poor Boys*, al costat del títol de la cançó, surt entre parèntesis l'autor (seguint el codi que els discos van imposar), i en aquest cas no és Fogerty, el component de la banda que solia ser l'autor de la majoria de peces, sinó Ledbetter. Una atribució errònia, d'altra banda, perquè aquesta cançó és una peça anònima del folklore nord-americà, originada, com tantes d'altres, en una presó, on el tren nocturn que il·lumina les cel·les al seu pas és una evocació de la llibertat exterior.

Tot això es pot trobar a l'article corresponent de la *Wikipedia* <http://en.wikipedia.org/wiki/Midnight_Special_%28song%29>. I és que, gràcies a Internet, saber la història de cada cançó i, fins i tot, en quines cançons s'han usat les paraules *shine a light* resulta relativament fàcil, perquè la Xarxa és, possiblement, el millor i més complet arxiu sobre cultura pop i rock existent. Abans d'Internet, trobar lletres de cançons era molt difícil: els Rolling Stones, com molts altres grups, mai (que jo recordi) les incloïen en els discos; quan els Beatles van incloure les lletres en el disc blanc (1968), va ser una gran novetat. A més, aquestes lletres en poques ocasions s'editaven posteriorment en llibres. També cal dir que la música pop i rock i el món del llibre sempre han tingut unes relacions més aviat distants: els músics no han estat mai gent de gaire lectura, almenys els d'aquesta corda; una altra cosa són els cantautors.

Fa uns mesos, Anthony Grafton (un especialista en història del llibre, que té un estudi sobre les notes a peu de pàgina molt documentat) va publicar un article sobre la digitalització iniciada per empreses com Google o Microsoft i donava les dades següents: es calcula que el nombre de llibres publicats al llarg de la història són uns 32 milions, tot i que segons Google poden arribar a ser 100 milions; entre

el 5 i el 10 % estan en circulació, i un 20 % no tenen drets de reproducció (posant el límit de copyright a 1.923). Un 75 % potser té drets però no s'imprimeixen ja (i, diu Grafton, potser ningú es recorda que existeixen). Aquests són els que Google està escanejant tot i que, recorda Grafton, no els està posant del tot a l'abast. Doncs bé, val la pena de recordar que en aquestes quantitats no estan considerades totes les lletres de tots els grups musicals que mai no s'han publicat en llibre i només algunes de les quals han aparegut a les cobertes dels discos o en llibrets incorporats a la funda. Totes tenen drets d'autor però moltes es troben a Internet, sense que cap empresa s'hagi encarregat d'escanejar-les sistemàticament, ni ningú dels qui les han transcrits i penjades s'hagi molestat a demanar-ne permís. Potser es tracta d'una xifra ridícula considerades les magnituds indicades per Grafton, però no deixa de ser una quantitat considerable de text i, des del punt de vista literari, d'una influència encara no valorada, però sens dubte enorme. Així, quan el poeta Francesc Parcerisas va publicar *Latituds dels cavalls* (1974) al·ludia a un poema (intertextualitat, doncs) anomenat "Horse latitudes" que possiblement no surti a gaires històries ni antologies de la literatura anglesa (i per tant, no escanejable per Google), però que és relativament fàcil de trobar a Internet. És una cançó escrita per Jim Morrison, mite de la música pop i líder del grup The Doors, i publicada en l'àlbum *Strange Days* (1967). Una recerca a Yahoo <<http://ct.search.yahoo.com/search?p=horse+latitudes&ei=UTF-8&fr=moz2>> ens indica 712.000 entrades per a "Horse latitudes", les primeres de les quals fan referència al fenomen geogràfic que va originar el poema; la quarta, a un llibre de Paul Muldoon (però és de 2006), i la sisena, a la cançó dels Doors.

Amb Internet, doncs, tot és més fàcil: es "fa un Google" amb les paraules i surten les lletres de les cançons. Tot és més fàcil... fins que arriben els èxits. La recerca que acabo d'explicar sobre el títol de la pel·lícula d'Scorsese és a hores d'ara impossible. La combinació "shine a light", posada així entre cometes, per evitar recerques truncades, em dona a Google (7 d'abril de 2008) 2.260.000 d'entrades. En algun lloc s'hi deu explicar la història que us acabo d'explicar, però, com trobar-la? La pel·lícula ha produït un excés de "soroll": un cop més, l'augment d'informació entorpeix el coneixement. Era molt més fàcil "saber" d'on provenia "shine a light" fa uns mesos que ara, però no podem tornar enrere: no podem buscar a Internet de fa uns mesos. Aquesta és una altra de les característiques de la Xarxa: cada dia s'hi afegeix nova informació però aquesta informació pot tapar la de dies anteriors, que a més, en la configuració que aleshores tenia, és irrecuperable.

Ens hem quedat, però, sense saber per què Scorsese ha escollit aquest títol, tot i que en algun lloc de les 2.600.000 pàgines ho deu explicar. Faig una hipòtesi pel meu compte guiat, no per Internet, sinó per la intertextualitat, i per les velles i bones eines que ajuden a entendre-la: la història del text i l'hermenèutica, eines molt anteriors a Google, a Internet i a la música pop. Mick Jagger, l'autor de la cançó, potser coneix molt bé el folklore nord-americà, però crec que és més versemblant pensar que l'expressió "fes que la llum brilli" li va arribar a través de la cançó de Creedence Clearwater Revival, publicada el 1969, o bé a l'un i l'altre, a través d'una versió que n'havia fet, el 1962, Harry Belafonte, el cantant de Jamaica que tanta importància va tenir per a la incorporació de ritmes de la cultura negra a la música pop. El 1969 és un any important per a la música pop (festival de Woodstock, etc.) però també per als Rolling Stones, perquè, al mes de juliol, va morir, per sobredosi o suïcidi, un dels seus membres més importants, Brian Jones, a qui la cançó, sembla, va dedicada. I certament, Brian Jones necessitava, com els pobres presos que van crear la cançó, una llum que l'il·luminés i que no li va arribar mai. Al desembre, els Rolling Stones van publicar un dels millors àlbums, *Let it Bleed* i, després, van començar una nova etapa. Probablement Scorsese vol al·ludir a aquell moment d'inflexió amb aquest títol tan ple de ressonàncies o, si voleu, d'intertextualitats.

Articles del mateix autor a Temària

[[més informació](#)]